

Info

Distribucija podataka ISPU *Physical Planning
Information System Data Dissemination*
Studija gradskih projekata
City Projects Study
Trailblazer

INFO IZDAJE GRADSKI URED ZA STRATEGIJSKO PLANIRANJE
I RAZVOJ GRADA, KOLOVOZ 2010. **BRJ 10.** ISSN 1847 – 3768

Sadržaj / Contents

PROSTORNE INFORMACIJE I ISTRAŽIVANJA / SPATIAL DATA AND SURVEY

- 04 Distribucija podataka ISPU / *Physical Planning Information System Data Dissemination*
- 06 Studija o pravilima razmjene i distribucije podataka u ZIPP-u / *ZIPP Data Exchange and Dissemination Rules Study*

RAZVOJNA STRATEGIJA GRADA ZAGREBA / THE CITY OF ZAGREB DEVELOPMENT STRATEGY

- 09 Studija gradskih projekata / *City Projects Study*
- 14 Studija zaštite karaktera krajobraza Grada Zagreba / *The City of Zagreb Landscape Character Protection Study*

REGIONALNA I MEĐUNARODNA SURADNJA / REGIONAL AND INTERNATIONAL COLLABORATION

- 20 Konferencija IMPACTS u Rimu / *IMPACTS Europe Conference, Rome*
- 21 Sustavi javnih bicikala / *Public Bicycle System*

OBAVIJESTI / NEWS

- 26 Biološka raznolikost – zagrebački vodozemci / *Biological Diversity – the Zagreb Amphibians*
- 29 Dunkerque 2010 – najveći europski skup o održivim gradovima / *Dunkerque 2010 – The Largest European Conference on Sustainable Cities and Towns*
- 33 17. Motovunska ljetna škola unapređenja zdravlja / *17th Motovun Summer School of Health Promotion*
- 35 Trailblazer – novi projekt sufinanciran sredstvima EU-a / *Trailblazer – A New EU Co-funded Project*

Impressum

IZDAVAČ / PUBLISHER

Grad Zagreb, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada
A Republike Austrije 18, 10 000 Zagreb
T 01/6101-840
F 01/6101-881
E strategija@zagreb.hr

ZA IZDAVAČA / FOR THE PUBLISHER Jadranka Veselić Bruvo, Pročelnica

UREDNIKA / EDITOR-IN-CHIEF Iva Bedenko

NAKLADA / RUN 600 primjeraka

TISAK / PRINT Kerschhoffset

SURADNICI / AUTHORS Višnja Bedenko, Mirela Grabundžija, Tihomir Jukić, Valerija Kelemen-Pepeonik, Irena Matković, Ivana Movrić,

Kristina Mudronja, Marijana Prevedar, Damir Širola,
Darko Šiško, Nikola Tvrtković

LEKTURA / PROOF READER Mirjana Štivičić

PRIJEVOD / TRANSLATION Sabina Ekinović

KONCEPT I OBLIKOVANJE / DESIGN AND LAYOUT

Robert Čanak, Zoran Đukić, Jan Pavlović

TIPOGRAFIJA / TYPOGRAPHY Nikola Đurek, Typonine

FOTOGRAFIJE / PHOTOGRAPHS Darko Šiško, Nikola

Tvrtković, Motovunski filmski festival, Jadranka Veselić
Bruvo, Iva Bedenko

Poštovani sugrađani,

U ljetnom dvobroju predstavljamo nastavak rada na sustavima prostornih informacija: sustavu distribucije ISPU-a te Studiju o pravilima razmjene i distribucije podataka u ZIPP-u.

Tim Zavoda za urbanizam Arhitektonskog fakulteta, u suradnji s Gradskim uredom za strategijsko planiranje i razvoj Grada, izradio je Studiju gradskih projekata koja preispituje pojam gradskog projekta definiran u GUP-u.

Marijana Prevedar iz Gradskog ureda za zdravstvo i branitelje, na Motovunskoj je ljetnoj školi zdravlja, održanoj u srpnju, prezentirala projekte Civitas Elan i Presto, kao doprinos zdravom transportu u gradovima. Najavljujemo i novi europski projekt Trailblazer koji se bavi transportom robe kroz grad.

I u ovom broju govorimo o biološkoj raznolikosti na području Zagreba. Tekst o zagrebačkim vodozemcima napisao je dr.sc. Nikola Tvrtković iz Hrvatskog prirodoslovnog muzeja.

Za kraj predstavljamo Odjel za prezentaciju projekata (ZAGREBFORUM) na ustrojavanju kojega se aktivno radi.

EN Dear fellow-citizens,

This summer issue will inform you about our activities related to the spatial data systems: the Physical Planning Information System (PPIS) data dissemination and the Study on Zagreb Spatial Data Infrastructure (ZSDI) Data Exchange and Dissemination Rules.

A team from the University of Zagreb Faculty of Architecture, in collaboration with the Office for Strategic Planning and Development of the City of Zagreb prepared a City Projects Study analysing the city project concept as it is defined in the Master Plan.

At the Motovun School of Health Promotion held in July, Marijana Prevedar from the City Office for Health and War Veterans presented the Civitas Elan and Presto projects and their contribution to the healthy urban transport. We would also like to draw your attention to a new European project for the coordinated goods distribution in the cities called Trailblazer.

This issue also covers the biological diversity in the Zagreb area. A text about the Zagreb amphibians was written by Dr Nikola Tvrtković from the Croatian museum of Natural History.

The issue concludes by introducing the Projects Presentation Department (ZAGREBFORUM) which is currently being busily set up.

Jadranka Veselić Bruvo
Pročelnica / Head of Office

PROSTORNE INFORMACIJE
I ISTRAŽIVANJA

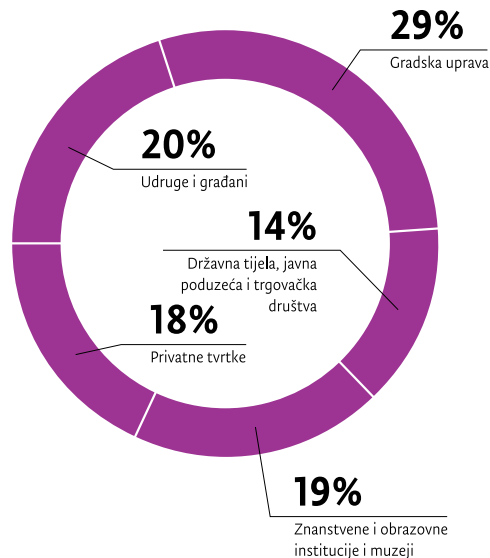

Distribucija podataka ISPU ▶ 01, 02, 03, 04, 05, 06

Tijekom osnivanja Odjela za prostorne informacije i istraživanja 2008. jedan od osnovnih ciljeva bio je uvođenje transparentnog i standardiziranog sustava distribucije podataka prostornog uređenja i drugih podataka iz nadležnosti Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada.

Prostorni podaci (karte, planovi, GIS-baze, CAD-crteži, tablice i dr.) sustavno se vode u tematskim registrima podataka o prostoru koji zajedno čine Informacijski sustav prostornog uređenja (sukladno Zakonu o prostornom uređenju i gradnji). Količina različitih podataka o prostoru u stalnom je porastu, a Planom razvoja Informacijskog sustava prostornog uređenja Grada Zagreba za 2010. (SCGZ 9/2010) predviđena je izrada novih i poboljšanje postojećih skupova prostornih podataka za područje Grada (georeferencirani statistički podaci, planirana namjena površina, stvarno korištenje zemljišta). Takve baze prostornih podataka koriste se prvenstveno za potrebe rada na izradi razvojnih dokumenata različitih razina – razvojne strategije, prostornih planova, provedbenih planova, različitih studija i sl. Osim takve interne primjene za potrebe Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada te Zavoda za prostorno uređenje Grada Zagreba, registri se koriste i kao vrijedan izvor podataka o prostoru za najširi krug korisnika (prikaz 02.) i najrazličitije primjene (prikaz 03).

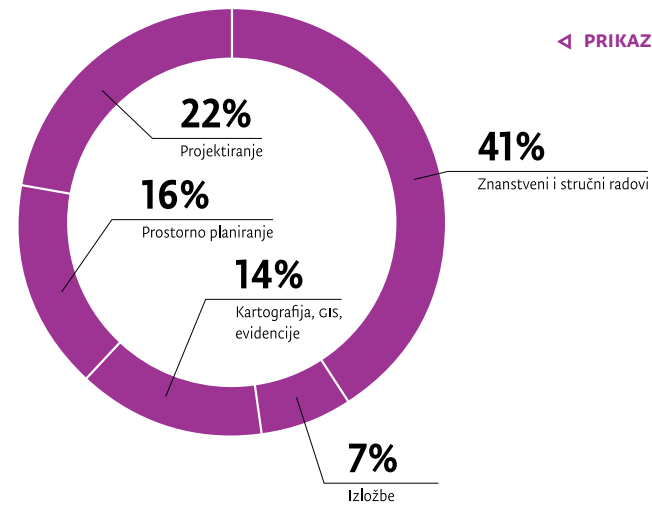
Unificirano izdavanje izvadaka iz Informacijskog sustava prostornog uređenja počelo je od samog osnivanja Odjela za prostorne informacije i istraživanja. Uobičajena procedura je da potencijalni korisnik dostavi zahtjev za izdavanje podataka s adresom, vrstom i tehničkim oblikom podataka, traženim područjem, te svrhom za koju će se podaci koristiti. Nakon toga, djelatnici Odjela obrađuju zahtjev na način da se ustanovi

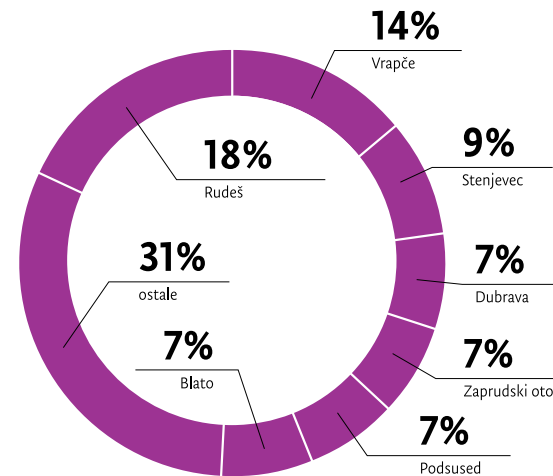
▲ PRIKAZ 02 | NARUČITELJI PODATAKA ISPU-A

raspoloživost, ažurnost i status traženih podataka, podaci se pripreme ovisno o potrebi te se izdaju uz popratni dopis. Popratni dopis, uz navođenje korisnika i vrste podataka, sadrži i naputak o pravima na podatke i mogućnosti korištenja. Važno je napomenuti da se izdaju isključivo podaci s područja prostornog uređenja i drugi podaci iz nadležnosti Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada (prikaz 04). Tehnički oblik podataka je raznovrstan, a ovisi o zahtjevu, raspoloživosti i traženoj namjeni.

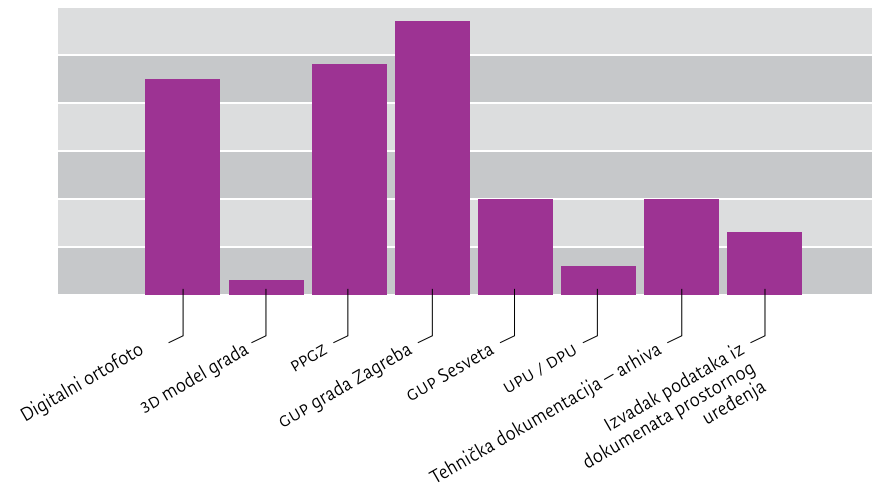
Posebna vrsta izvadaka iz Informacijskog sustava prostornog uređenja vezana je uz zahtjeve Državnog odvjetništva Republike Hrvatske – općinskih državnih odvjetništava u Zagrebu i Sesvetama. Izvaci se izdaju za potrebe rješavanja postupaka vezanih uz imovinsko-pravne predmete, a sadrže stvarno korištenje zemljišta (digitalni ortofoto) za tražene čestice (prikaz 05). Do 1. srpnja 2010. izdani su izvanci za 923 pojedinačne katastarske čestice na temelju 262 zahtjeva. Analizom izdanih podataka utvrdili smo da se najviše zahtjeva odnosilo na čestice u katastarskim općinama Rudeš, Vrapče, Stenjevec, Dubrava, Zaprudski Otok, Podsused i Blato koje čine više

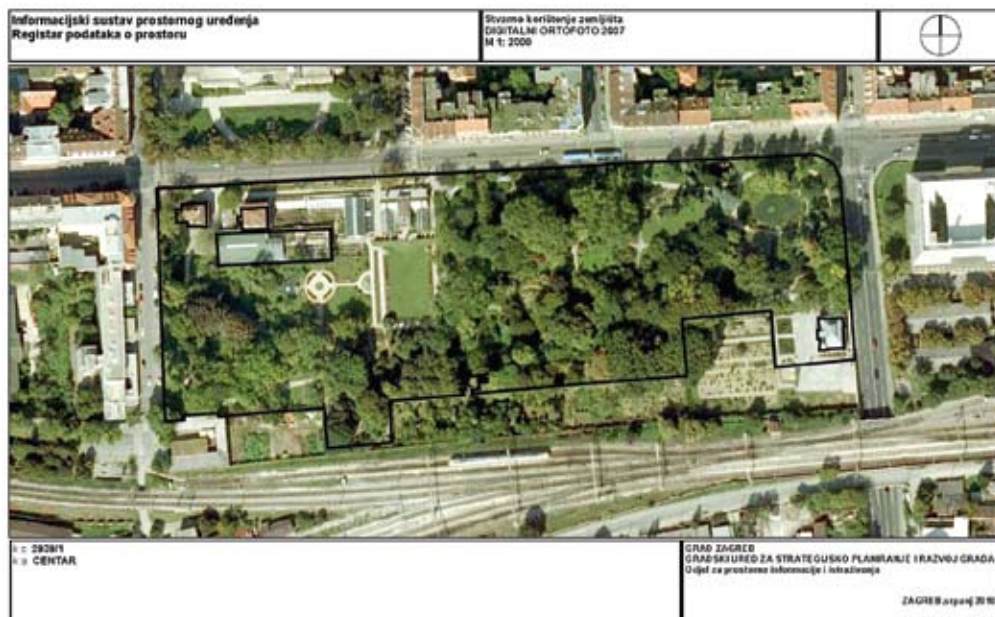
◀ PRIKAZ 03 | SVRHA KORIŠTENJA PODATAKA

◀ PRIKAZ 04 | DORH - BROJ IZVADAKA PO KATASTARSKIM OPĆINAMA

▼ PRIKAZ 05 | VRSTA IZDANIH PODATAKA

▲ PRIKAZ 06 | PRIMJER IZVATKA IZ ISPU-A | STVARNO KORIŠTENJE ZEMLJIŠTA

od 2/3 svih izvadaka (prikaz 06).

Tijekom 2008., 2009. i 2010. na izdavanju podataka iz registara podataka u okviru Informacijskog sustava prostornog uređenja sudjelovali su djelatnici Odjela za prostorne informacije i istraživanja – Ivana Movrić, Kristina Mudronja, Robert Vojnić, Tomislav Konjević, Tomislav Mamić i Darko Šiško. (D. ŠIŠKO, K.M., I. MOVRIĆ)

EN Physical Planning Information System Data Dissemination

One of the principal responsibilities of the Spatial Data and Survey Department is an introduction of a transparent and standardised system for dissemination of the physical planning data (maps, plans, GIS databases, CAD drawings, tables, etc.). These are intended not only for internal use of the Office for Strategic Planning and Development of the City of Zagreb and the City of Zagreb Department of Physical Planning but also as valuable spatial data sources accessible to numerous other users – city administration, national bodies, public enterprises, companies, scientific and educational institutions, museums, private businesses, NGOs, and citizens.

PROSTORNE INFORMACIJE I ISTRAŽIVANJA

Studija o pravilima razmjene i distribucije podataka u ZIPP-u

Cilj razvoja svake infrastrukture prostornih podataka je, bez obzira na njenu razinu, osigurati učinkovit i jednostavan pristup prostornim podacima i uslugama svim zainteresiranim korisnicima. Izradom metapodataka mora se osigurati brzo pronalaženje dostupnih skupova podataka i usluga. Potrebno je također jasno definirati pravila razmjene i distribucije prostornih podataka i usluga, prije svega između samih subjekata infrastrukture prostornih podataka i između svih drugih zainteresiranih korisnika.

Planom razvoja Informacijskog sustava prostornog uređenja Grada Zagreba za 2010. definirane su i aktivnosti na razvoju Zagrebačke infrastrukture prostornih podataka. Jedna od planiranih aktivnosti bila je i izrada studije o pravilima razmjene

i distribucije prostornih podataka unutar ZIPP-a. Izrada studije povjerena je vodećem hrvatskom stručnjaku na području infrastrukture prostornih podataka doc.dr.sc. Vladi Cetlu koji je i član Koordinacije za izradu Informacijskog sustava prostornog uređenja Grada Zagreba. Studija je završena 12. svibnja 2010., a prezentirana je na zajedničkom sastanku Koordinacije za izradu Informacijskog sustava Grada Zagreba i GIS-tima Zagrebačkog holdinga održanom 8. srpnja 2010. Uvodni, teorijski dio studije govori o ekonomskom aspektu prostornih podataka, troškovima izrade prostornih podataka te o vrstama naknada za korištenje podataka. Drugi se dio bavi vrstama korisničkih razina u infrastrukturnim prostornih podataka te iskustvima u inozemstvu i Hrvatskoj. Obradena su iskustva distribucije prostornih podataka u SAD-u, Kanadi, Norveškoj, Sloveniji, Beču, EU-u, Hrvatskoj i Zagrebu. Također je dan osvrt na pitanje prava i ograničenja u korištenju prostornih podataka.

U završnom dijelu studije daju se preporuke za unapređivanje sustava razmjene i distribucije prostornih podataka u Zagrebačkoj infrastrukturi prostornih podataka koje prenosimo u skraćenom obliku:

- /// jasno definirati skupove prostornih podataka i usluge kojima raspolažu pojedini subjekti ZIPP-a;
- /// jasno definirati uloge pojedinih subjekata ZIPP-a i njihov odnos prema prostornim podacima i uslugama kojima raspolažu, koje izrađuju i koriste u svom radu;
- /// između subjekata ZIPP-a treba osigurati otvorenu i neograničenu razmjenu prostornih podataka i usluga;
- /// prostorni podaci i usluge koji spadaju u javne informacije trebali bi svim korisnicima i građanima biti na raspolaganju potpuno besplatno ili po modelu naplate troškova diseminacije;
- /// prostorni podaci i usluge koji ne spadaju u javne informacije trebali bi svim korisnicima i građanima biti na raspolaganju potpuno besplatno ili po modelu naplate troškova diseminacije ako bi ih koristili u nekomercijalne / ili istraživačke svrhe;
- /// prostorni podaci i usluge koji ne spadaju u

javne informacije trebali bi svim korisnicima i građanima biti na raspolaganju po modelu djelomičnog povrata troškova ako bi ih koristili u komercijalne svrhe;

- /// za ugovaranje licencnog modela između subjekata ZIPP-a i komercijalnih te nekomercijalnih korisnika predlaže se korištenje OGC-ovog modela Geospatial Digital Rights Management Reference Model (GeoDRM RM-a).

Od podataka prikupljenih u studiji, za razvoj ZIPP-a osobito je značajno iskustvo Grada Beča koje bi moglo poslužiti kao primjer za razvoj sustava distribucije prostornih podataka na lokalnoj razini. Cjelokupni tekst Studije dostupan je na web-stranici Zagrebačke infrastrukture prostornih podataka <https://e-uprava.apis-it.hr/zipp/>, u izborniku ZIPP-a. (D. ŠIŠKO)

EN ZIPP Data Exchange and Dissemination Rules Study

One of the activities related to the Zagreb Spatial Data Infrastructure (ZIPP) development, as defined in the City of Zagreb Physical Planning Information System. Development Plan for 2010, was preparation of a study on the rules of exchange and dissemination of the physical planning data within the ZSDI. The study has been prepared by the Assistant Professor Dr Vladi Cetl, and was presented in July 2010. The study theoretical introduction describes the economic aspect of the physical planning data, and the second part deals with the user levels in the physical planning data infrastructure and the Croatian and international experiences. The final section offers recommendations for improvement of the physical planning data exchange and dissemination within the Zagreb Spatial Data Infrastructure.

Studija gradskih projekata ▶ 07, 08, 09

Tim Zavoda za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu Arhitektonskog fakulteta, pod vodstvom prof. dr. sc. Tihomira Jukića, izradio je, u suradnji s Gradskim uredom za stratezijsko planiranje i razvoj Grada, Studiju gradskih projekata, jednu u nizu specijalističkih studija koje obrađuju tematske cjeline vezane uz razvoj i planiranje Grada.

Studija se bavi istraživanjem pitanja što je to gradski projekt, kako je definiran planskom dokumentacijom Grada Zagreba i kako se provodi u stručnoj praksi, a istodobno komparira metode odabira gradskih projekata s europskim metropolama koje se mogu smatrati uzorima u planiranju i uređivanju urbanog okoliša.

Autori ne zaboravljaju naglasiti da praksa planiranja i provedbe gradskih projekata, kao projekata na kojima se udružuju gradski i privatni interesi, čime se pojedini dijelovi grada izdvajaju kao stratezijska područja urbane obnove, uz zadovoljavanje potreba stanovništva, nije izum 21. stoljeća. Brojni su primjeri planiranih i provedenih gradskih projekata u Zagrebu, od Zakladnog bloka, preko kolonizacije južne obale Save, do obnove gradskog središta i gradnje građevina javne namjene u sklopu priprema za Univerzijadu 1987.

U zaključcima studije nalazi se ocjena da Generalni urbanistički plana grada Zagreba sadrži preširok popis gradskih projekata odabranih po nejasnim kriterijima izbora. Gradski projekt treba shvatiti kao jedan (ne i jedini) model provedbe GUP-a, jer preveliki broj gradskih projekata i njihov krivi odabir fragmentiraju osnovnu ideju i koncept samoga plana.

Posebna kritika upućena je i odredbi Generalnoga urbanističkog plana grada Zagreba kojom se svaku građevinu višu od devet etaža smatra gradskim projektom.

Usporedba s europskim gradovima također

RAZVOJNA STRATEGIJA GRADA ZAGREBA

upućuje na prevelik broj zagrebačkih gradskih projekata. Važećim GUP-om grada Zagreba određeno je 57 gradskih projekata prema popisu iz članka 101. Odluke o donošenju, pri čemu se provedba gradskog projekta omogućuje i na svim površinama u vlasništvu države ili grada, odnosno trgovačkih društava i javnih ustanova u vlasništvu Grada. Ovu odredbu autori smatraju iznimno upitnom, jer kriterij vlasništva ne može biti jedini kriterij za odabir gradskog projekta, premda je iznimno važan.

Gradovi poput Beča, Helsinkija i Osla imaju manji broj jasno određenih i profiliranih gradskih projekata, Beč i Oslo imaju po 13, a Helsinki 16 gradskih projekata. U Oslu je zapravo riječ o jednom strateškom megaprojektu koji se relizira u 13 zasebnih potprojekata, s precizno određenim vremenskim planom realizacije. Projekti ovih gradova su dugoročni, s planiranim trajanjem realizacije 10–20 godina (Helsinki) pa čak i 30–50 godina (Oslo). I pariški gradski projekti (La Vilette, Seine-Rive-Gauche), odnosno transformacija istočnog dijela Pariza, traju već desetljećima.

Indikativna je i analiza lokacija gradskih projekata određenih GUP-om grada Zagreba u odnosu na površinu područja gradskog projekta koja pokazuje da je naviše tzv. malih projekata površine obuhvata do 5,0 ha–60%. U analizi su obrađene samo lokacije koje su poimence navedene i ucrtane u GUP-u. Pribrajanjem lokacija svih građevina viših od 9 etaža i svih zemljišta većih od 1,0 ha u vlasništvu grada ili države udio bi se znatno povećao. Samo tri gradska projekta imaju površinu veću od 50 ha.

Može se zaključiti da najveći udio u zagrebačkim gradskim projektima imaju koncentrirane, točkaste površine, a samo su tri gradska projekta predstavljena pravčasto u obliku značajnijih gradskih poteza—prostor Save, projekt željezničke pruge u Zagrebu i prostor uz produženu Branimirovu ulicu. Sugerira se da je potrebno ponovno definirati što je to gradski projekt, koji su kriteriji njegova odabira, koja je planirana korist za Grad i građane od provedbe pojedinačnoga gradskog projekta, propisati postupak definiranja i utvrđivanja programa za gradski projekt, odrediti odnos javnog i privatnog u smislu ulaganja i dijeljenja dobiti, odrediti način vođenja provedbe projekta i njegove sudionike, te način kontrole provedbe (izvještavanje, vrednovanje).

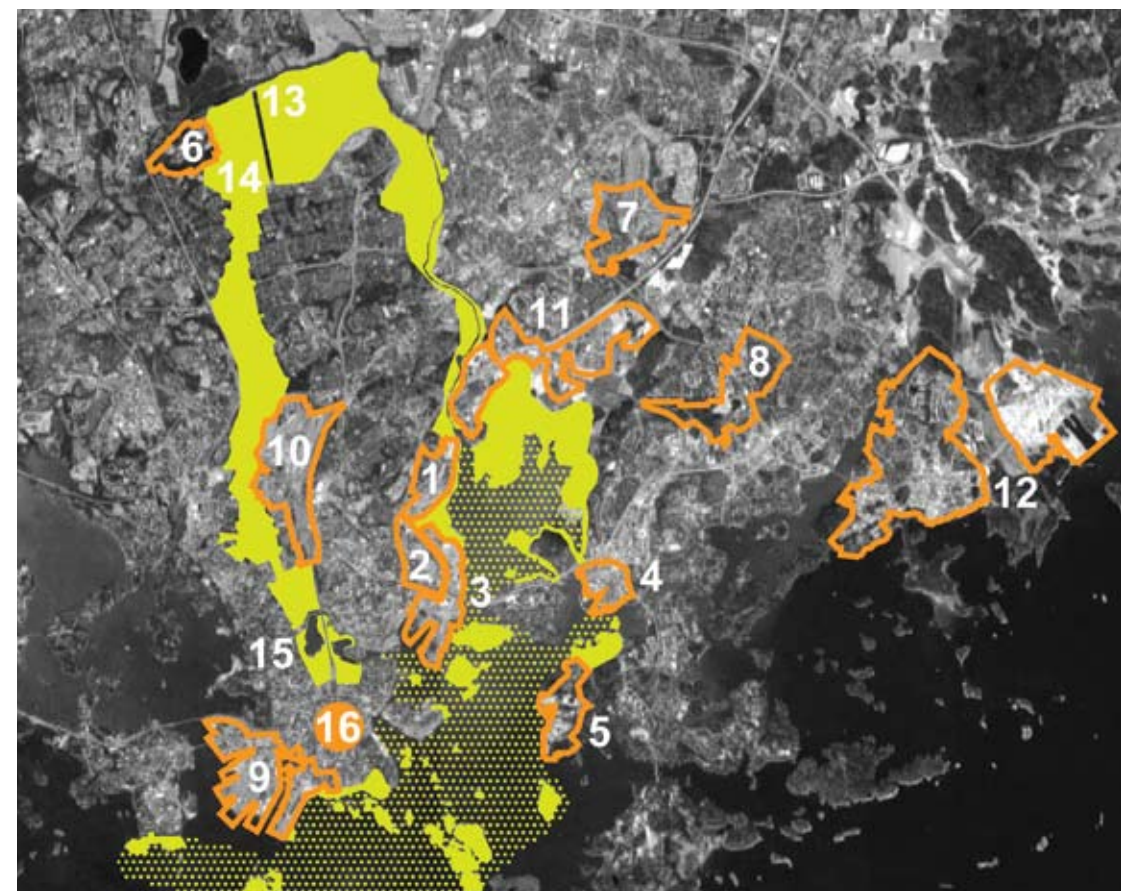
Kao moguće motive za planiranje gradskog projekta autori navode potrebu novog impulsa razvoju Grada, povoljni utjecaj projekta na zatečenu sredinu, potrebnu brzu intervenciju u gradsko tkivo (infrastrukturni projekti) i dugoročnu kontroliranu transformaciju od interesa za Grad.

Prijedlozi područja za gradske projekte su: obnova gradskog središta s naglaskom na kvaliteti stanovanja, prostori velikog potencijala, centri lokalnog značenja uz koridore gradske željeznice, planirani pejzažno-perivojno-rekreacijski potezi, proizvodne zone važne za razvoj Grada, značajni infrastrukturni sustavi.

Ovakav prijedlog odabira područja predstavlja svojevrsan povratak na kriterije odabira predložene nikad usvojenom strategijom ‘Zagreb 2000+’ koju je, prije desetak godina, izradio tadašnji Gradski zavod za prostorno planiranje i razvoj Grada, a koji su podrazumijevali konsolidaciju temeljnih prirodnih vrijednosti (Medvednica, Savski park, zoo program), temeljnih povijesnih vrijednosti (Gornji grad, Kaptol, Donji grad i naslijeđe moderne), gospodarskih zona, uvođenjem inovativnih razvojnih programa (Jankomir, Žitnjak, Zagrebački velesajam, Sesvete), zabavno-rekreacijskih središta (Zagreb—jugozapad, Oporovečko polje, Jakuševac), prostora nekadašnjih vojarni (Selska, Zagrebačka), fizionomijski značajnih prostora gradskih tržnica (Trešnjevski plac), te najvažnijih prometnih pravaca (željeznička pruga kroz grad, potez Ljubljanska—Slavonska).

Kao dodatne kriterije odabira gradskih projekata autori Studije predlažu:

- /// značenje prostora za Grad ili gradsku četvrt;
- /// površinu područja gradskog projekta;
- /// vlasništvo zemljišta (javno vlasništvo treba imati prednost);
- /// planirana novostvorena vrijednost za Grad i građane (ako se radi o zemljištu u privatnom vlasništvu);
- /// način i trajanje provedbe projekta (potrebno je razlučiti projekte s dugim i kratkim razdobljem realizacije);
- /// planirani doprinos formiranju identitetskog sustava (‘brenda’) Grada;
- /// poznati sudionici—partneri u realizaciji projekta (državna razina, javne tvrtke poput

▲ PRIKAZ 08 | HELSINKI | 1 Arabianranta, 2 Etelä-Hermanni, 3 Kalasatama, 4 Herttoniemenranta, 5 Kruunuvuorenranta, 6 Kuninkaantammi, 7 Malmi, 8 Myllypuro, 9 Länsisatama-Jätkäsaari, 10 Pasila, 11 Viikki-Kivikko, 12 Vuosaari, 13 Helsinki-puisto, 14 Keskuspouisto, 15 Finlandiapark, 16 Gradsko Središte

Hrvatskih željeznica);

- /// ravnomjerni raspored gradskih projekata po čitavom gradskom području (svakoj gradskoj četvrti treba omogućiti sudjelovanje u odlučivanju o strateškim razvojnim temama na njenom području).

Za kraj, ali ne manje važno, autori upozoravaju da u odabiru gradskih projekata mora postojati konsenzus svih gradskih upravnih tijela i stručnih službi te da nije održiv sustav u kojem zasebno egzistiraju različite liste gradskih projekata i prioriteta vezane uz pojedine sektore.

Iz inozemne prakse izdvajamo primjere Helsinkija i Osla i njihov odnos prema temi gradskih projekata.

HELSINKI – DINAMIKA RAZNOLIKOSTI

U skladu s tendencijom demografskog rasta i sve intenzivnijom utilizacijom urbane strukture, Helsinki se na makrorazini planira upotpunjavanjem postojećeg tkiva novim stambenim područjima te ekstenzijama i kvalitativnom doradom gradskoga parkovnog sustava kao njegova raste-retnog komplementa.

Umjesto segregiranih ‘spavaonica’, urbana politika Helsinkija teži razvoju područja bogate raznolikosti sadržaja i strukturnih karakteristika. Promičući međusobnu povezanost gradskih kvartova, interakciju različitih funkcija i definiranje specifičnosti urbanog konteksta, ekstenzivna gradska područja planirana su kao kombinacija stanovanja i pažljivo

profiliranih sadržaja - atraktora formiranih integracijom centralnih funkcija i lokalnog specifikuma, tj. prepoznatih i valoriziranih kulturnih, povijesnih, arhitektonskih ili pejzažnih datosti lokacije. Osim pozitivnog učinka na kvalitetu stambenog susjedstva s kojim su integrirani, na taj način formirani atraktori djeluju i kao interesni punktovi cjelokupnoga gradskog područja. Tako definirana disperzija funkcija, zbog njihove bazične raznolikosti, u konačnici stvara pozitivan efekt na integritet grada.

Prostorna strategija Helsinkija planski se ostvaruje gradskim projektima koncentriranim upravo na aktualna transformacijska područja.

OSLO – REKONSTRUKCIJA OBALNOG POJASA – IZLAZ GRADA NA MORE

Specifičan položaj u dnu fjorda već je tisuću godina aktivan element identiteta, povijesti i ekonomskog razvoja Osla. Prisvajanje obale za luku i industriju te pojas intenzivnih prometnica u neposrednoj pozadini u zadnjem su stoljeću blokirali kontakt grada i mora. Njegova ponovna uspostava pružit će gradu mogućnost uživanja vlastitih prirodnih bogatstava. Inicijativa za *Grad na fjordu*, ustanovljena idejnim natječajem na početku 1980.-ih, iznjedrila je strategiju *Fjord City Plan* (2000.) približni vremenski doseg kojega je 50 godina. Njezin je cilj transformacija obalnog područja Osla, uz uvjet da se uspostave veze gradskog središta i obale fjorda, cjelovito sagledanog obalnog pojasa, te kvalitetnog odabira i lociranja programa koji gradu trenutno nedostaju. 225 hektara ukupne površine, duž 10 km obalne linije, podijeljeno je u 13 područja – projekata. Projekti su definirani prema svom položaju u gradu, kontaktnim zonama, trenutnoj namjeni, tipu vlasništva i drugim faktorima. U skladu s postupnim preseljenjem teretnih lučkih postrojenja i podzemnim smještajem pojedinih dionica obalne autoceste, neki su projekti već realizirani, neki su u fazi izvedbe i/ili projektne razrade, dok će se neki konkretnije definirati tek u budućnosti. Zajedno, ti će projekti stvoriti niz novih poslovnih mogućnosti, obogatiti stambenu ponudu i ostvariti raznolikost kulturnih aktivnosti nadopunjujući sadržaje gradskog središta te će, otvorivši obalu, osigurati novu kvalitetu života stanovnicima Osla. (I. MATKOVIĆ)

EN City Projects Study

A team of the University of Zagreb Faculty of Architecture led by Professor Dr Tihomir Jukić prepared in collaboration with the Office for Strategic Planning and Development of the City of Zagreb a study on the city projects. The study analyses what is a city project, how is it defined by the Zagreb planning documentation, and how is it implemented in practice. The method of the city projects selection used in Zagreb is compared with experience of other European metropolises. In its conclusions, the study determines that the Master Plan for the City of Zagreb includes a rather large list of the city project. It is necessary to redefine

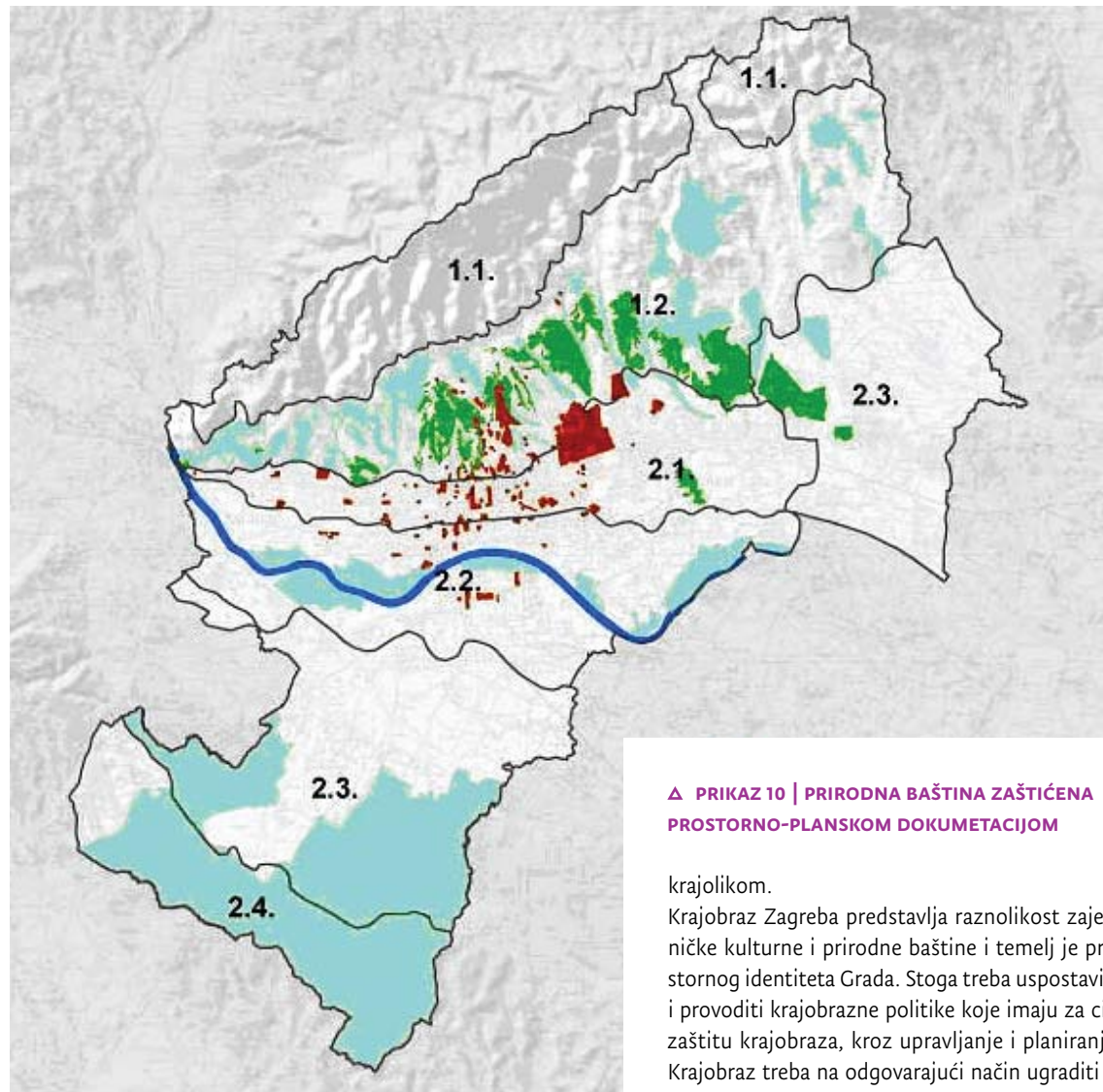
a concept of the city project, determine the criteria for its selection, assess the planned benefits from implementation of a specific city project for the city and its citizens, stipulate the procedure for defining and determining a city project program, determine an interrelation between the public and the private considering investments and distribution of profit, determine the project management method, the participants, and the project implementation control method (reporting, evaluation).

▲ PRIKAZ 09 | OSLO | 1 Frogner-Stranda, 2 Filipstad - Tjuvholmen, 3 Aker Brygge, 4 Vestbanen, 5 Rådhus-Plassen, 6 Akershus-Stranda, 7 Vippetangen-revierkaia, 8 Bjørvika, 9 Loenga, 10 Alnas utløp, 11 Kongshavn, 12 Sjørsøya, 13 Ormsund-bekkelaget

Studija zaštite karaktera krajobraza Grada Zagreba ▶ 10, 11

Krajobraz je danas u Europi definiran kao ključni aspekt koji treba biti uključen u prostorno planiranje i donošenje odluka. Europska konvencija o krajobrazima (European Landscape Convention.) kao krovni europski dokument naglašava važnost tema krajobraza i potrebe razvitka bolje prakse za upravljanje aspektima krajobraza u planiranju: strateškim, prostornim i urbanističkim planovima. Slijedeći europsku praksu, te obveze koje proizlaze iz hrvatske regulative i dokumentacije, Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske (1997.), Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske (1999.) i Zakona o potvrđivanju Europske konvencije o krajobrazima (Narodne novine 12/02, 11/04), te kao dio širokog promišljanja zagrebačkih vrijednosti i potencijala Gradski je ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada osigurao izradu Studije zaštite karaktera krajobraza Grada Zagreba.

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske obvezuje uspostavu Krajobrazne osnove Hrvatske kao podloge integralne zaštite raznolikosti i identiteta krajobraza, pri čemu u svrhu očuvanja prostornog identiteta i povijesne slojevitosti Grada treba pri planiranju posebnu pažnju posvetiti njegovim kontaktnim i rubnim područjima, štiteći mjerilo, zatečene vrijednosti i graditeljsku tradiciju. Potvrđivanje Europske konvencije o krajobrazima (European Landscape Convention—ELC, 20. x. 2000.) obvezuje sve države potpisnice da krajobraze zakonom priznaju kao bitnu sastavnicu čovjekova okruženja, kao izraz raznolikosti kulturne i prirodne baštine i kao temelj identiteta područja. Obveza je da se svi krajobrazi identificiraju (karakteriziraju), analiziraju njihove značajke, snage i pritisci uslijed kojih se mijenjaju, vodeći brigu o posebnim vrijednostima koje im pripisuju dionici i stanovništvo, te da se uspostave instrumenti i alati s ciljem njihove zaštite i upravljanja. Konvencija naglašava značaj prostornog planiranja koje omogućuje i uspostavlja niz budućih

▲ PRIKAZ 10 | PRIRODNA BAŠTINA ZAŠTIĆENA PROSTORNO-PLANSKOM DOKUMENTACIJOM

krajojlikom.

Krajobraz Zagreba predstavlja raznolikost zajedničke kulturne i prirodne baštine i temelj je prostornog identiteta Grada. Stoga treba uspostaviti i provoditi krajobrazne politike koje imaju za cilj zaštitu krajobraza, kroz upravljanje i planiranje. Krajobraz treba na odgovarajući način ugraditi u planove budućeg razvitka Grada, u sve politike (prostora, urbanizma, poljoprivrede, gospodarstva, okoliša itd.) koje bi izravno i neizravno mogle utjecati na njegovo stanje i promjene.

U Studiji zaštite karaktera krajobraza Grada Zagreba proveden je postupak karakterizacije za cjelokupno područje Grada Zagreba, koji se odnosi na sve krajobraze, bez obzira na vrstu, tip i vrijednosna obilježja, a određuje područja zajedničkih obilježja u okviru izgrađenih (urbanih, semi-urbanih i ruralnih), poljoprivrednih i prirodnih područja.

Na temelju provedenih analiza i ocjena krajobraznih područja u okviru njihovih karakterističnih

obilježja, stanja i osjetljivosti na pritiske, određuju se postupci, predlažu mjere i smjernice za njihovu zaštitu i razvitak. Posebno se izdvajaju vrijedna i osjetljiva krajobrazna područja, naročito ona ugrožena, za koje treba izraditi odgovarajuće smjernice za budući razvoj i korištenje.

Identificiranjem općih krajobraznih područja osigurava se stručna podloga za buduću zaštitu, korištenje, upravljanje i unapređenje njihovih krajobraznih obilježja.

Slijedom provedenih analiza može se zaključiti da Grad Zagreb ima velike potencijale i resurse za razvitak koji se može temeljiti na karakteru krajobraza čijom se odgovarajućom zaštitom, upravljanjem i planiranjem može doprinijeti kvaliteti života u Gradu. Raznolikost krajobraznih područja Grada Zagreba predstavlja kulturno i prirodno bogatstvo čije posebnosti mogu biti od interesa i za gospodarski način korištenja.

Odabrana metodologija je kombinacija metodologije izrade kartografskih prikaza Landscapes of Europe (LANMAP2) i engleskog pristupa provjerenog u metodama Landscape Character Assessment; Historic Landscape Characterisation i Urban Characterisation, a modificirana s obzirom na specifičnosti područja obuhvata, vremenska i ostala ograničenja, namjenu i cilj izrade ove Studije te buduće korištenje izrađenih podataka. Sastoji se od nekoliko etapa:

- /// Definiranje opsega zadatka (ciljevi, mjerilo, ulazni podaci, resursi)
- /// Pripreme ulaznih podataka
- /// Izrada karte krajobraznih tipova i područja
- /// Karakterizacija krajobraza s opisom općih tipova i područja
- /// Procjena i vrednovanje s prijedlogom mjera za postupanje s krajobrazom te preporuke za daljnje aktivnosti
- /// Rezultati

Tom metodologijom izrađena je opća krajobrazna tipologija, a na temelju ocjene stanja date su smjernice za očuvanje, poboljšanje karaktera krajobraza, sve s ciljem održivog razvitka Grada Zagreba. Na taj se način naglašava značaj krajobrazne raznolikosti i podiže svijesti o potrebi očuvanja njihovih obilježja i posebnosti.

Sukladno međunarodno usvojenim klasifikacijama

u okviru istraživanja za generalnu razinu obrade krajobraza Grada Zagreba utvrđeno je postojanje šest općih krajobraznih tipova, odnosno općih krajobraznih područja te dvadeset pet krajobraznih tipova, odnosno krajobraznih područja.

Analizom i procjenom karaktera krajobraznih područja i tipova u okviru njihovih karakterističnih obilježja, stanja, osjetljivosti i ukupne vrijednosti predložene su mjere i smjernice za zaštitu i razvitak. Posebno su izdvojena vrijedna i osjetljiva krajobrazna područja, ali i ona ugrožena, kao i pritisci razvoja na krajobrazne strukture, te se za njih daju preporuke za očuvanje ili poboljšanje stanja krajobrazne raznolikosti. Predlaže se budući razvitak Zagreba planirati na temelju očuvanja i unapređenja karaktera krajobraza kao elementa identiteta područja.

Opće strateške smjernice i preporuke proizašle iz Studije su:

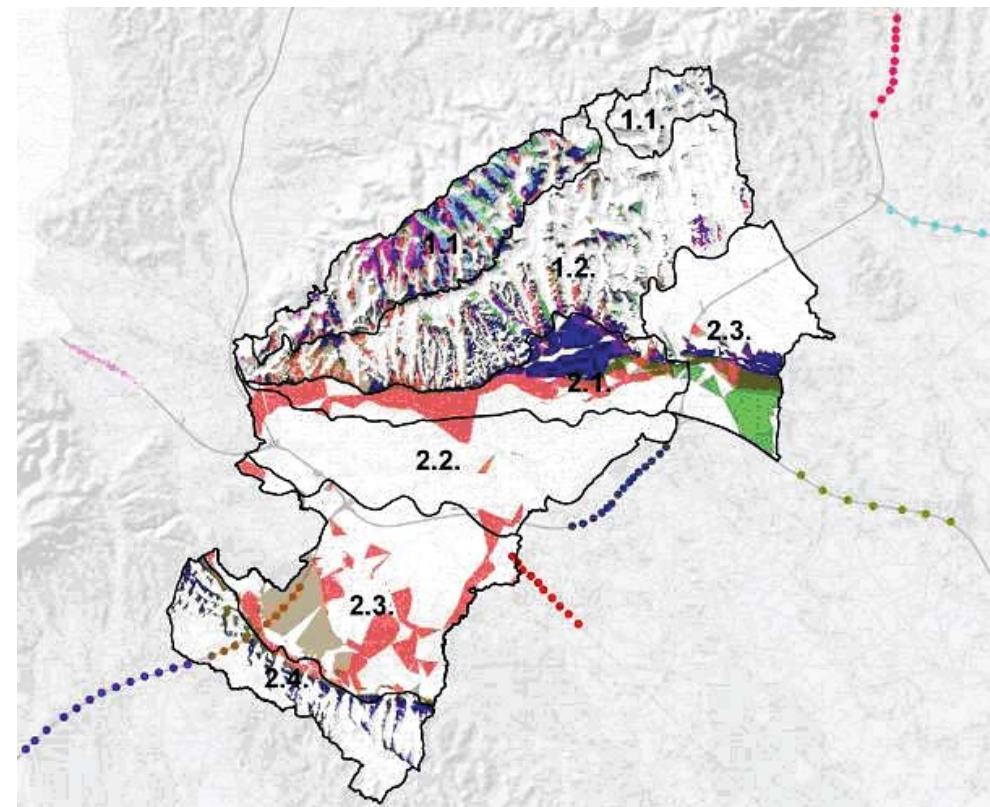
- /// Očuvati krajobrazni identitet Zagreba čije glavno obilježje čini jasno uspostavljen odnos urbanog tkiva prema dominantnim prirodnim obilježjima planinskog masiva Medvednice, brdsko-brežuljkastih formi Vukomeričkih gorica te nizinskog prostora rijeke Save.
- /// Urbani razvitak Zagreba treba temeljiti na uvažavanju pripadajućeg prirodnog konteksta, stvaranjem suživota i kvalitetnih međudnosa prirodnih i izgrađenih struktura;
- /// Prepoznavanje Zagreba kao zelenog grada – ekopolisa znači planirati razvoj grada na načelima krajobraznog urbanizma, koji afirmira prirodne vrijednosti Medvednice i rijeke Save, urbane krajolike raznolikih prostornih uzoraka, novu urbanu agrikulturu, a na rubnim zonama novu ruralnost;
- /// Održivi razvitak grada treba očuvati elemente prirodne topografije kao što su vodotoci (rijeka Sava i brdski potoci), geomorfološka obilježja te autohtoni vegetacijski pokrov u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti;
- /// Elementi fizičke strukture lokacije koju čine vegetacijski pokrov, obilježja vodenih sustava i geomorfološka obilježja trebaju biti integrirani u prostorno planerska i urbanistička rješenja pojedinih područja;

- /// U politike planiranja svih vrsta i razina te u sustave donošenja odluka treba uključiti i podatke o ključnim karakteristikama i kvalitetama karaktera određenog općeg krajobraznog područja
- /// Artikulirati stav o južnom rubu grada čija os protezanja centralnih sadržaja nema logični završetak.

S obzirom da Studija zaštite karaktera krajobraza Grada Zagreba sadrži podatke, koji na strateškoj razini identifikacije pomažu razumjeti različitosti krajobraznih područja i struktura smatra se potrebnim izrada detaljnije dokumentacije s nižom razinom karakterizacije krajobraza:

- /// Studije zaštite karaktera krajobraza Grada Zagreba, koja će u okviru detaljnije obrade, na razini krajobraznih tipova/područja dati specifične i preciznije podatke i smjernice za njihovo korištenje, zaštitu i razvitak;
- /// Studije zaštite urbanog krajobraza Zagreba koja uključuje analize kao što su cityscape, urban character assessment i skyline;
- /// Strategije zelenog sustava kojom se uspostavljaju kontinuirani potezi zelenila – zeleni pojasevi koji povezuju šumska područja Medvednice s riječnim krajolikom Save i nizinskim područjem sve do Vukomeričkih gorica; U okviru mreže zelene infrastrukture detaljnije treba definirati strateške smjernice za perivoje, parkove, urbano zelenilo i ostale otvorene prostore, bazirane na izrađenom katastru urbanog zelenila;
- /// Smjernica za krajobrazno oblikovanje i projektiranje u krajobraznim područjima visoke kvalitete, u osjetljivim područjima i u degradiranim područjima;
- /// Povijesne krajobrazne karakterizacije (historic character assessment) koja, osim povijesnog središta Zagreba uključuje i ostale povijesne jezgre naselja i dijelova naselja.

Sukladno mjerama za efikasniju plansku politiku u zaštiti, održavanju i poboljšanju krajobraznog karaktera, kvalitete i lokalnim različitostima pojedinih područja, sukladno općim krajobraznim tipovima / područjima identificiranih ovom studijom, nastavit će se aktivnosti daljnje valorizacije,

▲ PRIKAZ 11 | VIZUALNA IZLOŽENOST PROSTORA (BOJA POLIGONA KOJI OZNAČAVA NAJVEĆU IZLOŽENOST ODGOVARA BOJI TOČAKA S KOJIM JE VIZUALNI UTJECAJ IZRAČUNAT)

praćenja krajobraznih promjena. Slijedeći bottom up pristup u cijeli proces uključivat će se i gradske četvrti. (MG)

EN The City of Zagreb Landscape Character Protection Study

Europe today defines landscape as one of key aspects of physical planning and related decision making. Respecting the European practice, and obligations under the Croatian regulations and relevant documentation, the Office for Strategic Planning and Development of the City of Zagreb initiated development of the City of Zagreb Landscape Character Protection Study. The study offers a characterisation of the entire City of Zagreb area, and will be used as a background technical document for future protection, embetterment, management and improvement of the Zagreb landscape diversity.

REGIONALNA I
MEĐUNARODNA SURADNJA

▲ PRIKAZ 12 | METRO-STANICA EUR PALASPORT U RIMU

REGIONALNA I MEĐUNARODNA SURADNJA

Konferencija IMPACTS u Rimu ▶ 12

U Rimu je, od 30. lipnja do 2. srpnja, održana europska konferencija udruženja IMPACTS za bolju i održivu mobilnost. Ove je godine konferencija bila posvećena novim projektima i tehnologijama te izazovima pred kojima su se našle državne i lokalne uprave zbog nedostatka izvora financiranja, posebno na području urbane mobilnosti.

Grad Zagreb je član IMPACTS-a od 2006., a u razdoblju od 2007. do 2008. predsjedavao je udruženjem. Višnja Bedenko iz Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada, koja je i članica Nadzornog odbora IMPACTS-a, prikazala je moguće druge načine financiranja urbane infrastrukture. Navela je primjer Münchena koji je potrebna investicijska sredstva za opremanje zemljišta komunalnom i socijalnom infrastrukturom pronašao tako da su troškove sufinancirali svi vlasnici zemljišta vrijednost kojih će biti uvećana njegovim pretvaranjem u građevinsko zemljište. Prikazani su i neki zagrebački projekti koji bi se mogli realizirati

◀ PRIKAZ 13

preko javno - privatnih partnerstava.

Drugi gradovi, primjerice Göteborg, osim stvaranja javno - privatnih partnerstava, sredstva za gradnju infrastrukture nastoje osigurati uvođenjem naplate zagušenja. Predstavnik Göteborga prikazao je pripreme koje grad provodi kako bi osigurao veći uspjeh sustava naplate (novi vlakovi prema metropolitanskom području, novi i brži tramvaji, autobusi dužine 24 m).

Posebno mjesto u programu Konferencije zauzele su aktivnosti koje se na području mobilnosti provode u Rimu, gradu u kojem su iznimno vrijedna arheološka nalazišta obavezna pojava u svakom zahvatu u gradskom podzemlju.

EN IMPACTS Europe Conference, Rome

The IMPACTS Europe Conference on Urban Sustainable Mobility was held in Rome from 30 June to 2 July 2010. The City of Zagreb has been the IMPACTS member since 2006, and held the presidency from 2007 to 2008. Višnja Bedenko from the Office for Strategic Planning and Development of the City of Zagreb, the member of the IMPACTS Executive Committee, presented alternative sources for financing the urban transport infrastructure, referring in particular to an example of Munich. Some Zagreb projects were presented which could be implemented as public-private partnerships.

▲ PRIKAZ 14 | SUSTAV JAVNIH BICIKALA U PARIZU – VELIB'

REGIONALNA I MEĐUNARODNA SURADNJA

Sustavi javnih bicikala

▶ 13, 14, 15

Tema ove sezone među korisnicima bicikla u Zagrebu je sustav javnih bicikala. Potaknuti zadatkom unutar projekta Civitas Elan koji traži osmišljavanje takvog sustava u našem gradu s jedne strane, a s druge – sve većim brojem bicikala na našim ulicama, dakle, i povećanom potrebom građana za fleksibilnim i jeftinim osobnim prijevozom, zagrebački partneri na projektu odgovorili su studijom sustava primjerenog našem gradu.

Nakon nekoliko desetljeća više ili manje uspješnih pokušaja implementacije, sustavi javnih bicikala

doživjeli su ekspanziju na početku ovog stoljeća paralelno s prihvaćanjem bicikla kao gradskog prometala, a ne samo kao rekreativnog ili sportskog sredstva. Tako se od početaka, sredinom sedamdesetih godina 20. stoljeća, nije događalo ništa značajno sve do 2007. kada se broj gradova sa sustavom javnih bicikala udvostručio, a od tada je bilo samo pitanje dana kada će nove instalacije sustava biti puštene u pogon širom Europe i svijeta. Prošle godine rast broja gradova je usporen, a razloge treba potražiti u političkoj demotiviranosti zbog supremacije Pariza i Barcelone, gradova koji su medijski već ispunili prostor svojim sustavima i stekli publicitet kojeg je gotovo nemoguće dostići. Drugi razlog bi trebao biti to što se razvijaju unapređenja koja usavršavaju postojeće sustave i znatno poskupljuju investicije, pa su novi gradovi stavljeni pred odluku da uđu u iznimno

opsežne investicije ili da primijene sustav koji ne jamči publicitet i popularnost.

Bez obzira na okolnosti u određenom lokalitetu, sustav javnih bicikala svakako bi trebao ispoštovati sljedeće elemente koji su uvijek prisutni i univerzalni:

- /// samoposlužni korisnički pristup uzimanju i vraćanju bicikla – napredna tehnologija omogućuje pristup sustavu bez posredničkog osoblja, brzo, jednostavno i sigurno;
- /// brz i jednostavan postupak uzimanja bicikla
- /// registracija korisnika unutar jedne minute preko novih tehnologija;
- /// mreža baza – posudbenih punktova – korisnik uzima i vraća bicikl s jedne od umreženih baza;
- /// sustav baziran na smart card tehnologiji – nastavak primjene smart card i za registraciju pri korištenju bicikla;
- /// registracija korisnika i polaganje depozita anonimna upotreba sustava ne smije biti omogućena. Registracija se obavlja uplatom gotovine ili skidanjem iznosa s računa pomoću debitne kartice;
- /// korištenje bicikla u jednom smjeru - ovisno o gustoći mreže sustav mora pružati što veći broj ruta na kojima se bicikl može ostaviti (Pariz, Velib mreža sa 1400 baza omogućuje oko 2 milijuna ruta na 105 km²);
- /// gustoća mreže – moderni sustavi nude gustoću baza s razmakom od 300 do 400 metara koja je dobivena ispitivanjem gradskih populacija prema kojem građani ne žele pješlačiti više od 400 m gradskim područjem;
- /// besplatnih prvih 30 minuta – korisnici najčešće koriste pre-paid uslugu na dnevnoj i tjednoj bazi koja im omogućava da prvih pola sata koriste uslugu sustava besplatno, a zatim prema produženju usluge u minutama.

Ono što je najzanimljivije korisnicima, dakle građanima, jest postupak koji treba obaviti da bi mogli koristiti bicikle iz sustava.

Moderni sustavi taj postupak čine jednostavnim, a najjednostavniji je: osoba koja želi posuditi bicikl može se registrirati, preko interneta, u uredu

sustava, pa će u kratkom roku dobiti karticu za koju treba uplatiti iznos koji želi i koji joj se čini razumnim za trošenje tijekom razdoblja koje je zanima (npr. za ljetne mjesecima kada planira koristiti bicikl). U trenutku u kojem treba bicikl prilazi terminalu (koji podsjeća na parkirni automat ili bankomat), umeće karticu i dobiva dozvolu za korištenje bicikla. Na zaslonu terminala vidi broj bicikla koji se istodobno otključava – i korištenje počinje. Kad je vožnja završena, bicikl se ostavlja na ciljnom mjestu u stalku pored terminala, čime se ujedno prekida računanje vremena i zadržava naplata. Preko podataka na kartici sustav prati tko je koristio bicikl, vrijeme početka i kraja vožnje, a novo stanje sredstava na kartici ostaje zapamćeno kao iznos s kojim korisnik raspolaže u budućnosti.

Različiti sustavi nude različite mogućnosti pristupa biciklu, a neki od najpopularnijih nude pristup preko mobitela ili kreditnih kartica.

Zagrebački sustav planiran je (u trenutku pisanja ovog teksta studiju još nije prihvatila Skupština Grada) na području cijelog grada sa 96 terminala i 500 bicikala u ponudi. (D. ŠIROLA)

EN Public Bicycle System

A boom in the public bicycle systems happened at the beginning of this century, when the bicycle was accepted as means of urban transport instead of being a recreation and sports vehicle only. A study on the Zagreb public bicycle system has been developed within the Civitas Elan project. The Zagreb, with 96 terminals and 50 bikes system, is planned to service the entire city area. The most well known public bike systems are those in Paris and Barcelona. Different systems offer different accessibility to the service, and some even offer a possibility to pay by mobile phones and credit cards.

////////////////////////////////////

OBAVIJESTI

////////////////////////////////////

OBAVIJESTI

Biološka raznolikost – zagrebački vodozemci ▶ 16, 17, 18, 19, 20

Jedna od bioloških karakteristika područja Grada Zagreba bio je razmjerno velik broj vodozemaca; dokumentirano ih je ukupno 15 različitih vrsta, što znači gotovo maksimalan broj na području ovakve veličine u europskim razmjerima. Oni su živjeli u raznim šumskim i livadnim staništima, ali je za njihovo preživljavanje bilo osobito važno jedno zajedničko vodeno stanište: vode bez grabežljivih riba, neophodne za polaganje mrijesta i uspješan razvoj ličinki do njihove preobrazbe.

Jasno je da u potpuno urbaniziranom području vodozemci nestaju, ali u Zagrebu je uočeno da im se broj veoma smanjio i u mozaiku preostalih 'zelenih' površina, uključujući zaštićene oaze gotovo autohtone prirode. Tako je, naprimjer, u Parku Maksimir prije pedesetak godina bilo zabilježeno ukupno 11 vrsta, a danas tamo žive još samo tri. Prema podacima povremenih istraživanja iz zadnjeg desetljeća uočeno je da je njihova brojnost na čitavom području Zagreba veoma smanjena, a neke vrste više uopće ne možemo naći. To su crveni mukač, močvarna žaba čiji su mužjaci u proljeće za vrste umjerenog klimatskog područja neobične modre moje (bili su svojedobno predloženi i za maskotu Grada!), te žabu češnjaču, sve odreda vrste isključivo iz doline Save. Uz nestale vrste veći dio je, poput gatalinke, zelene krastače i velikoga gorskog vodenjaka, postao veoma rijedak i pitanje je vremena kada će i one nestati. Nekad su školska djeca pratila razvoj punoglavaca i njihovu preobrazbu u žabe kao dio pedagoški utemeljenoga školskog programa, a danas ih za tu svrhu i najspretniji nastavnici jedva nađu u prirodi šire okolice škola.

Razlog nestajanju vodozemaca na području Grada je naglo smanjivanje mreže malih stalnih ili povremenih stajaćih voda: lokvi i bara. Još prije naseljavanja ljudi one su bile prirodna staništa uz potoke i rijeku Savu. Danas takvih stajaćih voda nema zbog načina regulacije vodotoka kojima su sva prirodna staništa uz njih potpuno uništena. A sve više nestaju i umjetna vodena staništa koje je čovjek desetljećima održavao uz vinograde, voćnjake i polja, te u šumama, najčešće za potrebe stoke i divljači. U većinu preostalih većih stajaćih voda unesene su zbog rekreacijskog ribolova ribe i to one koje jedu jaja i ličinke vodozemaca. Apsurd

◀ PRIKAZ 16

je da je danas većina vodozemaca na popisu zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta Republike Hrvatske, a da se u na području Grada ništa ne čini da bi se njihova zaštita i provela.

Kako zadržati faunu vodozemaca na području Zagreba? Prije svega, preostale lokve i bare treba evidentirati, njima upravljati tako da se, gdje god je moguće, omogući njihov opstanak, te planirati da barem u dijelu većih zelenih površina budu i umjetne stajaće vode koje bi trajale od ožujka do kraja svibnja. One trajne nisu poželjne jer su potencijalna legla komaraca tijekom ljeta. Potpora održavanju malih stajaćih voda očekuje se i u privatnim vrtovima u kojima se i inače preporuča da se, uz razno cvijeće, oforme i mala jezercica s vodenim biljem. Za izradu umjetnih stajaćih voda na javnim površinama treba uključiti razne udruge koje bi se htjele baviti zaštitom prirode, a u održavanje barem dijela ovakvih staništa trebale bi se uključiti i škole. Za to nisu potrebna velika novčana sredstva koja Grad ne bi mogao osigurati. Uz ulogu koju imaju ustanove u nadležnosti kojih je zaštita prirode, vrlo je značajna uloga prostornih planera, urbanista, krajobraznih arhitekata, osobito u kreiranju novih vodenih površina. Ako uskoro nešto ne poduzmemo, većina vodozemaca nestat će s liste faune područja Grada.

A Zagreb kao glavni grad države trebao bi biti sredina od koje se očekuje primjer u očuvanju ugrožene faune na području Hrvatske. (N.T.)

▲ PRIKAZ 18 | VELIKI GORSKI VODENJAK

Veliki gorski vodenjak (*triturus carnifex*) — U Europi je zaštita vrste predviđena Direktivom o staništima (Dodatak II. i Dodatak IV.) i Bernskom konvencijom (Dodatak II.). Po Pravilniku o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim Ministarstva kulture RH je strogo zaštićena vrsta (szv)

Zelena krastača (*bufo viridis*) — U Europi je zaštita vrste predviđena Direktivom o staništima (Dodatak IV.) i Bernskom konvencijom (Dodatak II.). Po Pravilniku o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim Ministarstva kulture RH je strogo zaštićena vrsta (szv)

Močvarna smeđa žaba (*rana arvalis*) — U Europi je zaštita vrste predviđena Direktivom o staništima (Dodatak IV.) i Bernskom konvencijom (Dodatak II.). Po Pravilniku o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim Ministarstva kulture RH je strogo zaštićena vrsta (szv)

◀ PRIKAZ 17 | GATALINKA

◀ PRIKAZ 20
ZELENA KRASTAČA

◀ PRIKAZ 19
MOČVARNA SMEĐA
ŽABA

EN Biological Diversity – the Zagreb Amphibians

A comparatively large number of amphibians, 15 different species in all, are one of the biological characteristics of the City of Zagreb. However, their number has noticeably decreased. The reasons for their disappearance from the city area are rapid reduction in a network of small permanent and intermittent stagnant waters. The urban planners and landscape designer play a major role in preserving the remaining ponds and pools and in creating new water surfaces. If adequate steps were not taken soon, most amphibians will disappear from the fauna list for the City of Zagreb. As a capital of a country, Zagreb should be a Croatian role model for preservation of the most threatened fauna.

▲ PRIKAZ 21

OBVIJESTI

Dunkerque 2010 – najveći europski skup o održivim gradovima ▶ 21, 22, 23, 24

Konferencija Dunkerque 2010 (19. do 21. svibnja), najveći europski skup o održivom lokalnom razvoju, organizirana iznimno kreativno i interaktivno, bavila se značajnim aktualnim pitanjem o tome kako održivi razvoj može pomoći lokalnim upravama da se suoče s današnjim gospodarskim, socijalnim i klimatskim izazovima i kako ga iskoristiti u kontekstu postojeće krize. Koristeći razne oblike komunikacije, na konferenciji su utvrđene neophodne promjene političkog okvira te moguća suradnja različitih sektora u cilju unapređivanja održivog razvoja u Europi. Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj Grada sudjelovao je u radu konferencije Dunkerque 2010, na poziv organizatora, prezentacijom zagrebačkih aktivnosti i dosega u očuvanju biološke raznolikosti Grada u okviru sekcije A9 – Biološka raznolikost – ključna uloga lokalnih uprava te na Agori, a prezentirao je aktivnosti i iskustva s projektom Civitas Elan. Sudjelovanje Grada Zagreba nastavak je suradnje sa ICLEI i Mrežom održivih gradova i naselja koja se održava, u kontinutetu, od 1994..

Dunkerque 2010 šesta je u slijedu konferencija o održivim gradovima i naseljima što je započeto poznatim skupom u Aalborgu 1994., samo dvije godine nakon Summita u Rijiju i u povodu kojega je donesena važna, tzv. Aalborška povelja (o održivim gradovima i naseljima), a slijedile su konferencije u Lisabonu (1996.), Hannoveru (2000.), ponovo u Aalborgu (2004., obilježavajući desetogodišnjicu) i Seville (2007.). Glavni organizator svih konferencija, kao i ove zadnje u Dunkerque, bio je ICLEI – Lokalne uprave za održivost s europskim sjedištem u Freiburgu, Njemačka (www.iclei.org).

Ključna poruka koju je Konferencija odaslala bila je: bolje prepoznavanje uloge lokalnih i regionalnih uprava u kreiranju promišljenih i mudrih održivih gospodarstava. S više od 1800 sudionika iz više od 50 zemalja – te po dokumentima koji su doneseni i po očekivanim rezultatima – bilo je to dosad najveće i najznačajnije događanje o temi lokalne održivosti. Uz visoko pozicionirane predstavnike privatnog sektora, tehničke eksperte i predstavnike europskih institucija, međunarodnih organizacija, istraživačkih institucija i udruga civilnog društva

značenje skupa uvećalo je i aktivno sudjelovanje više od 250 izabranih političara i gradonačelnika.

Domaćin konferencije bilo je Gradsko vijeće Dunkerquea s predsjednikom Michelom Delebarreom. Organizacija konferencije bila je tijekom sva tri dana iznimno dinamična. Rad se odvijao na plenarnim sjednicama (7), u interaktivnoj debati, na sastanku gradonačelnika, u brojnim sekcijama (20) i raspravama u malim grupama o brojnim ponuđenim temama, te studijskim posjetima odabranim lokalitetima i institucijama (12).

Teme plenarnih sjednica: 2050 – kamo idu gradovi; Klimatske promjene, ekonomska kriza i društveni izazovi; Suradnja na području eko-učinkovitosti i prilagodljive urbane infrastrukture; Povezani i predani – napredak prema lokalnoj održivosti u Europi; nakon Kopenhagena – Konvencija stranaka (COP) 16 u Meksiku; Odgovornosti koje očekuju lokalne i nacionalne vlasti; Europa održivih gradova.

Tema interaktivne debate: Pretvaranje izazova u rješenja – lokalni pristup;

Teme sekcija: Inovativne solucije lokalnim izazovima, sa deset podtema (Novi izazovi za gradove – Luke; Građenje: izazovi postojećeg fonda, Socijalno

▲ PRIKAZ 22 | OTVARANJE KONFERENCIJE

osjetljiva društva, prilagodba klimatskim promjenama: kreiranje lokalnih strategija, Biološka raznolikost, Održiva mobilnost, izbor i dostupnost, Kvaliteta života – jačanje lokalnih zajednica, Odgovorna potrošnja i smanjenje nastanka otpada, Lokalna obnovljiva energija, Prema vodi osjetljivom gradu) i Rukovođenje i upravljanje gradom s deset podtema (Dinamika promjene ponašanja građana, Urbano planiranje, Europska strategija i mogućnosti za financiranje, Integrirano upravljanje održivim razvojem, Međunarodna suradnja gradova, Kultura i razvoj – prema održivom gradu, Suradnja među razinama vlasti, Održiva javna potrošnja, Suradnja s poslovnim sektorom, Istraživanje i inovacije). Na odličnoj stranici Konferencije www.dunkerque2010.org naći ćete detaljni program, cjelovit tekst deklaracije, popis sudionika, među kojima i mnogo vrlo značajnih imena s područja kojima se bavila Konferencija, možete pogledati prezentacije, na fotografijama i video-zapisima osjetiti atmosferu konferencije i onoga što se uz nju odvijalo.

▲ PRIKAZ 23 | OBILAZAK EKO NASELJA 'GRAND LARGE'

Dunkerque 2010 – deklaracije

Nakon trodnevnih rasprava, analiza i prezentacija sudionici su na završnoj plenarnoj sjednici, 21. svibnja, aklamacijom prihvatili dvije političke deklaracije koje bi trebale zacrtati ulogu lokalnih uprava u godinama što dolaze: Deklaraciju Dunkerque 2010 o lokalnoj održivosti i Deklaraciju Dunkerque 2010 o klimi (Dunkerque 2010 Local Sustainability Declaration i The Dunkerque 2010 Call on Climate Action). Deklaracije su nakon usvajanja predstavljene visokopozicioniranim predstavnicima Vijeća Europe, Španjolskog predsjedništva EU-a i Europske komisije, uz popratno pismo kojim se od svake institucije traži da ih koriste u radu i oblikovanju politika.

Deklaracija Dunkerque 2010 o klimi poslana je i svim predstavnicima nacionalnih delegacija i međunarodnih institucija koje su sudjelovale na Climate Change Talks u Bonnu, od 31. svibnja do 11. lipnja 2010., kako bi se do Konvencije stranaka (COP) 16 u Meksiku koristila u pregovaranjima i formuliranju dokumenata.

Deklaracija Dunkerque 2010 o lokalnoj održivosti utvrđuje da moramo prijeći na održivu, zelenu i inkluzivnu ekonomiju s obzirom na to da su današnji modeli resursno i energetski intenzivni, što onemogućava suočavanje s nužnim promjenama u gospodarstvu. Njome se traži da pri odabiru investicija dajemo prioritet učinkovitijima i 'zelenijima' te da tako i upravljamo resursima kako bi se unaprijedila kvaliteta života stanovnika. Europski gradovi i naselja moraju osigurati građanima da žive stilom kojim se ostvaruju niske emisije ugljika. Prihvaćanjem deklaracije sudionici su jasno dali do znanja da do promjena na lokalnoj razini može doći jedino uz pomoć nacionalnih i međunarodnih vlasti i institucija.

Deklaracija Dunkerque 2010 o klimi traži da lokalne vlasti pošalju snažnu poruku nacionalnim i međunarodnim vlastima u cilju sprečavanja nezadovoljstva koje je izazvala Konvencija stranaka (COP) 15 i Kopenhaški dogovor (Copenhagen Accord).

▲ PRIKAZ 24 | ZASJEDANJE SEKCIJE A9

Ako želimo postići dogovor o klimi nakon 2012., moramo postaviti mnogo ambicioznije ciljeve za smanjivanje emisija stakleničkih plinova. Deklaracijom se također naglašava da, želimo li postići da nam gospodarstva ostvaruju niske razine emisija ugljika, da budu otporna na klimatske promjene i 'zelena', lokalne i regionalne vlasti moraju biti partner u potpunosti uključen u sve aktivnosti. (VKP)

EN **Dunkerque 2010 – The Largest European Conference on Sustainable Cities and Towns**

Upon an invitation from the organiser, the Office for Strategic Planning and Development of the City of Zagreb participated in Dunkerque 2010 held in May 2010. This was the largest European event on sustainable local development, and Zagreb presented its activities and achievements in preservation of its the biological diversity. The key message of the Conference focuses on the need to recognise a role of local and regional governments in creating sustainable economies. After three days of discussions, analyses and presentation, at the closing plenary session held on 21 May, 1800 participants approved two political declarations expected to define the role of local governments in the coming years, i.e. Dunkerque 2010 Local Sustainability Declaration i The Dunkerque 2010 Call on Climate Action. For more info visit www.dunkerque2010.org.

◀ PRIKAZ 24

OBAVIJESTI

17. Motovunska ljetna škola unapređenja zdravlja ▶ 25, 26

U Motovunu je, od 4. do 7. srpnja 2010., u organizaciji Hrvatske mreže zdravih gradova, održana 17. ljetna škola unapređenja zdravlja. Bila je to i prigoda da se promoviraju projekti Civitas Elan i Presto koje u Hrvatskoj provodi Grad Zagreb.

U sklopu programa organizirana je radionica pod nazivom 'Izazovi pete faze europskog projekta zdravih gradova – pravičnost u svim lokalnim politikama'. Na radionici su sudjelovali predstavnici gradova i županija koji su članovi Hrvatske mreže zdravih gradova, među njima i Grad Zagreb. Opći je cilj 5. faze projekta 'Zdravi grad' Europske mreže zdravih gradova Svjetske zdravstvene organizacije zdravlje i pravednost u zdravlju, tj. zdravstvena jednakost u svim lokalnim politikama. Cilj je ovom novom fazom postići to da zdravlje postane ključna vrijednost u gradskim politikama i preduvjet za daljnji razvoj. Gradski planovi, politike i strategije vezane uz unapređivanje okoliša, prijevoza, stanovanja, obrazovanja, skrbi za starije i slično, moraju biti usmjereni na poboljšavanje zdravlja građana i smanjivanje zdravstvene nejednakosti. Područja djelovanja projekta 'Zagreb – zdravi grad' u 5. su fazi definirana na konsenzus-konferenciji 'Skupština zdravlja' održanoj potkraj svibnja 2010. – obitelj i zdravlje, duševno zdravlje, zdravo urbano planiranje, okoliš i zdravlje, nezaposlenost, promocija zdravlja i prevencija bolesti i palijativna skrb. Aplikacijski obrazac za punopravno članstvo u 5. fazi trenutno je na evaluaciji u Europskom uredu Svjetske zdravstvene organizacije i uskoro očekujemo potvrdu članstva.

Voditeljica radionice doc. dr. sc. Selma Šogorić, koordinatorica Hrvatske mreže zdravih gradova, pojasnila je na koji način društvene okolnosti utječu na zdravlje te iznijela podatke o tome da i u najrazvijenijim zemljama oni najpovlašteniji žive nekoliko godina duže i boluju manje nego oni siromašniji. Stilovi života ljudi i uvjeti u kojima žive i rade snažno utječu na njihovo zdravlje i na dužinu života. Medicinska skrb može produžiti preživljavanje kod nekih težih bolesti, no društveni i ekonomski uvjeti, koji djeluju na pojavu bolesti, mnogo su važniji

▼ PRIKAZ 25

motovunska ljetna
škola unapređenja zdravlja
Motovun, 24. lipnja – 9. srpnja 2010.

za zdravstvenu dobrobit populacije u cjelini.

Iako je osobna odgovornost za zdravlje bitna – adekvatna prehrana, dovoljno vježbanja, izbjegavanje pušenja i prekomjernog pijenja alkohola, odgovorno seksualno ponašanje, ipak su društvene i ekonomske okolnosti – društvene odrednice zdravlja, često izvan kontrole pojedinca, a oblikuju pojedinačne izbore i odluke i utječu na samo zdravlje (društvena odgovornost za zdravlje). Loši društveni i ekonomski uvjeti utječu na zdravlje tijekom cijelog života, a ljudi koji su niže na društvenoj ljestvici obično imaju najmanje dvostruki rizik za pojavu težih bolesti i prijevremenu smrt od onih koji su bliže vrhu. Dakle, pojedince i njihovo loše zdravlje nije moguće razumjeti jedino promatranjem unutrašnjosti njihovih tijela i mozga nego treba vidjeti što se zbiva unutar njihovih zajednica, socijalnih mreža, radnih mjesta, škola, obitelji. Fizička struktura zajednice, određena urbanim dizajnom naselja, utječe na zdravlje izravnom izloženošću riziku zbog neodgovarajućih stambenih uvjeta, onečišćenja zraka, izloženosti buci i neizravnom, stvaranjem ili zanemarivanjem stvaranja fizikalnog okoliša koji podržava zdravlje, među ostalim, gradnjom šetnica, biciklističkih staza, parkova i zelenih površina za rekreaciju.

Tijekom radionice predstavljeni su primjeri dobre prakse koji se provode u gradovima i županijama. Tako je Mandica Sanković, dipl.ing.arh., prezentirala proces 'Zdravog urbanog planiranja' u Vinkovcima, a koordinatorica projekta Zagreb zdravi grad prof. Marijana Prevendar iz Gradskog ureda za zdravstvo i branitelj prezentirala je 'Zdravi transport u Zagrebu' – projekte Civitas Elan i Presto kao primjere promicanja korištenja javnog prijevoza i bicikla, a koji u konačnici pozitivno utječu na okoliš i zdravlje građana.

O mreži zdravih gradova više pročitajte na web stranicama <http://www.zdravi-gradovi.com.hr/> i <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/environmental-health/urban-health/activities/healthy-cities/who-european-healthy-cities-network>. (M.P.)

Da podsjetimo, Zagreb je jedan od pionira europskog i svjetskog projekta Zdravi grad kojega je 1986. pokrenuo Europski ured Svjetske zdravstvene organizacije i jedanaesti je grad u Europi koji je prihvatio projekt. U Zagrebu je 1988. održana Konferencija europskih zdravih gradova koja je deset godina poslije, na Atenskoj konferenciji 1998., i službeno proglašena početkom Europskog pokreta zdravih gradova. Kao priznanje Gradu u Zagrebu je 2008. ponovno održana Konferencija europskih zdravih gradova.

EN 17th Motovun Summer School of Health Promotion

Between 4 and 7 July 2010, Motovun hosted the 17th Motovun Summer School of Health Promotion organised by the Croatian Healthy Cities Network. A general objective of the fifth phase of the Healthy City project of the WHO European Healthy Cities Network is health and fairness in health, i.e. health equality in all local policies. Different way of living and working, and different physical structure of the communities affected by the urban design of settlements, have a strong impact on health and life span of the inhabitants. The workshop was a chance to present examples of good practice from different cities and counties. Among the projects presented were Civitas Elan and PRESTO sustainable transport projects implemented by the City of Zagreb.

OBAVIJESTI

TRAILBLAZER – novi projekt sufinanciran sredstvima EU-a ▶ 27

Na temelju pozitivnih referenci, stečenih provođenjem EU – projekata Civitas Elan i Presto, koje u ime Grada Zagreba koordinira naš Ured, Grad Zagreb je pozvan da se kao partner uključi u međunarodni projekt EU-a pod skraćenim nazivom Trailblazer (Transport and Innovative Logistics by Local Authorities with Zest for Efficiency and Realization / Transport i inovativne logistike lokalnih uprava s naglaskom na učinkovitost i provedbu).

Prijedlog projekta prihvatila je EU, a njegovo provođenje službeno je započelo 1. srpnja 2010. Ugovor o pristupanju projektu i sve druge potrebne dokumente potpisala je, na temelju gradonačelnikova ovlaštenja, pročelnica Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada, čime je ovaj ured, u ime Grada, postao koordinatorom provođenja projekta.

Projekt je logičan slijed projekata u tijeku jer otvara novo područje unutar širokog spektra tema održive mobilnosti – unapređivanje sustava transporta roba kroz grad na temelju prijenosa i prilagođavanja najsuvremenijih europskih iskustava.

PARTNERI (KONZORCIJ):

6 gradova: Borlange (Švedska), Eskilstuna (Švedska), Vaxjo (Švedska), Vercelli (Italija), London Borough of Sutton (Velika Britanija), Zagreb;

6 institucija: Climate protection Agency Sweden (Švedska), ICLEI European Secretariat GmbH (Njemačka), Transport Research Centre (Češka), Engineer School in Industrial Engineering (Francuska), Deutsche Post AG (Njemačka), Transport & Travel Research Ltd.

KOORDINACIJA PROJEKTA:

Transport & Trevel Research Ltd (TTR), Velika Britanija, www.ttr-ltd.com, koordinator: Sarah Clifford .

FINANCIRANJE:

sredstva EU-a, Operational programme Intelligent Energy Europe (IEE) – ukupno 126.518 €, vlastita sredstva partnera – sredstva Grada Zagreba osigurana su proračunom na poziciji Ureda.

TRAJANJE:

34 mjeseca, počevši od 1. srpnja 2010..

Zagrebu je pripala čast da bude domaćin otvaranja projekta i prve radionice 15.-17. rujna, a sudjelovat će predstavnici svih partnera.

Više u sljedećem broju.

34

/

35

EN TRAILBLAZER – A New EU Co-funded Project

Based on affirmative references gained by implementation of the EU projects Civitas Elan and Presto, coordinated by the Office for Strategic Planning and Development of the City of Zagreb, Zagreb was invited as partner in the international EU project named Trailblazer (Transport and Innovative Logistics by Local Authorities with Zest for Efficiency and Realization). The project application was approved by EU and its implementation officially started on 1 July 2010. The planned project duration is 34 months. Zagreb is honoured to be a host of the project opening and the first workshops on 15–17 September, to be attended by representatives of all the partners on the project.

◀ PRIKAZ 27

Predstavljamo / Introducing

Odjel za prezentaciju projekata (ZAGREBFORUM)

Intenzivno se radi na ustrojavanju Odjela za prezentaciju projekata (ZAGREBFORUM). U tijeku su dogovori s Gradom Zagrebom o konačnom programu rada te o odabiru prostora u kojem će se obavljati djelatnost Odjela. Do realizacije ZAGREBFORUM-a, Odjel za prezentaciju projekata radi u prostoru Civitas Info punkta (u tramvajskim kolima koja su postavljena ispred Tehničkog muzeja u Zagrebu) i preko Info-publikacija.

U Odjelu za prezentaciju projekata (ZAGREBFORUM) prezentirat će se projekti s ciljem da se omogući aktivno sudjelovanje građana u uređivanju Grada, osobito njegovih javnih prostora, davat će se odgovori na pitanja s područja razvoja Grada i strategije razvoja Grada, omogućit će se uvid u važeću dokumentaciju i gradske projekte iz djelokruga Odjela, predlagat će se organizacije stručnih radionica za stručne i ciljane skupine građana, a obavljat će se i drugi poslovi u vezi s prezentacijom projekata.

EN Project Presentation Department (ZAGREBFORUM)

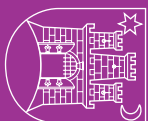
Intensive activities are being carried out on establishing the Project Presentation Department (ZAGREBFORUM). The discussions with the City of Zagreb about the Department's scope of work and the official premises are under way. For the time being, until the ZAGREBFORUM is established, the Project Presentation Department at working in the Civitas Info Point (tram car set in front of the Technical Museum in Zagreb) and through the Info brochures.

The Project Presentation Department (ZAGREBFORUM) will be in charge of project presentations that will enable citizens to get actively involved in the City planning and development, particularly of its public spaces. It will be a point where questions will be asked and answers given about the City development and its development strategies, where a review will be possible of the valid documentation and city projects the Department is in charge of. It will also be a source of proposals for organisation of technical workshops for professional community and targeted population groups, and will carry out all other jobs related to the project presentation.

Odjel za prezentaciju projekata vodit će Iva Bedenko, dipl.ing.arh. /
The Project Presentation Department head will be Iva Bedenko, architect

Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj grada

A Zagreb, Ulica Republike Austrije 18
E strategija@zagreb.hr
T 01 / 610-1840
F 01 / 610-1881

GRAD ZAGREB
GRADSKI URED
ZA STRATEGIJSKO
PLANIRANJE I
RAZVOJ GRADA

